

Nr 77.

Af grefve **Douglas**, *i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt.*

Då tvåkammerssystemet genom 1866 års riksdagsordning hos oss infördes, lades stor vikt uppå, att de båda kamrarna komme att i förhållande till hvarandra intaga en fullt jämbördig ställning, och att ingendera af dem skulle kunna göra sin vilja ensidigt gällande i strid med den andras. Såsom en af det nya systemets ledande grundsatser fastslogs därför, att båda kamrarna skulle i alla frågor äga lika behörighet och myndighet. I öfverensstämmelse härmed stadgas äfven i § 63 riksdagsordningen rörande sättet för åstadkommande af ett Riksdagens beslut, att »hvad kamrarna sammanstämmande besluta, det vare Riksdagens beslut». Därest kamrarne ej blifva om ett beslut ense, gäller följaktligen såsom regel, att frågan anses hafva för den Riksdagen förfallit.

Från denna grundsats om de båda kamrarnas lika behörighet och myndighet vid besluts fattande hafva dock grundlagarna gjort undantag med afseende å sådana frågor, som angå statsreglering och bevillning samt riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning. Då dessa frågor ansetts vara af den natur, att de icke borde eller ens kunde genom den ena kammarens afslag få förfalla, hafva grundlagarne för åstadkommande af beslut i dessa ämnen anvisat de gemensamma omröstningarna, vid hvilka Andra kammaren på grund af sitt större antal ledamöter är i stånd att utöfva det afgörande inflytandet. Denna form för åvägabringandet af ett riksdagsbeslut innebär, som bekant, en egendomlighet för vårt land. Såsom af nedanstående redogörelse framgår, erfordras i de flesta andra länder

med tvåkammerssystem sammanställande beslut af båda kamrarna i såväl statsreglerings- som skattefrågor.

Utländsk lagstiftning.

I *England* fattas alla beslut i finansiella frågor, såväl rörande inkomster som utgifter, i lagform. Både konung och öfverhus måste således äfven i dessa frågor godkänna ett beslut af underhuset, för att det skall bli gällande. Regeringens budgetförslag behandlas först i underhuset och går därefter till öfverhuset, som har att oförändradt antaga eller förkasta de finansiella lagförslag, som från underhuset öfversändas dit.

Af de engelska statsinkomsterna äro omkring sex sjundedelar, således den ojämförligt större delen, fasta, det vill säga ordnade genom förbestämd framtid gifna lagar, hvilka således äga bestånd till dess de ändras på behörigt sätt, alltså genom samstämmigt beslut af underhus, öfverhus och konung. Endast en sjundedel af statens inkomster bestämmas för ett år i sänder. Den lag, som hvarje år utfärdas angående dessa rörliga inkomster, kallas finance act. När förslaget till denna finance act från underhuset kommer till öfverhuset, kan detta sistnämnda icke annat än antaga detsamma, enär ett förkastande skulle medföra, att den »rörliga» inkomsten under det ifrågavarande budgetåret icke finge upptagas, hvarigenom regeringen skulle sättas ur stånd att hålla statsmaskineriet i gång.

Förhållandet gestaltar sig annorlunda i afseende på de fasta statsinkomsterna. Om ett förslag från underhuset till ändring af en lag rörande någon af dem blefve förkastadt af öfverhuset, komme nämligen inkomsten att fortfarande uppbäras enligt de gamla reglerna.

I *Belgien*, hvars författning i många stycken tjänat till mönster för den danska, är stadgadt, att kamrarna hvarje år skola votera budgeten och att på den alla statens inkomster och utgifter skola uppföras. Men på samma gång bjuder den belgiska grundlagen också, att skatterna skola bestämmas årligen: de lagar, som reglera dem, förblifva icke i kraft mer än ett år, om de ej förnyas.

Genom denna anordning blir regeringen fullkomligt beroende af representationen. Hvarje lag rörande statsinkomster eller statsutgifter skall i första hand prövas och afgöras af representanternas kammare, men har senaten i olikhet med Englands öfverhus rätt att med ändringar antaga finansiella lagar, som från representanternas kammare öfversändas dit. *Någon utväg att genom gemensam votering eller på annat sätt afgöra mellan kamrarna uppkomna meningsskiljaktigheter finns icke.*

Enligt *dansk* författningsrätt skall för hvarje lagtima riksdag fram-

läggas förslag till finanslag, upptagande samtliga statens inkomster och utgifter. Detta förslag behandlas först af folketinget, men landstinget äger oinskränkt rätt att föreslå de ändringar däri, som landstinget anser böra vidtagas. Skulle tingen äfven efter grundlagstadgade sammanjämningsförsök icke kunna enas om finanslagen, kommer någon sådan icke till stånd; och har konungen i dylika fall med användande af sin provisoriska lagstiftningsrätt utfärdat provisoriska finanslagar. Skatterna bestämmas genom särskilda *lagar, stiftade af konung och riksdag, med lika rättsställning för båda tingen.*

I *Holland* skola alla regeringsförslag af regeringen framläggas i andra kammaren. Sedan denna kammare i förändradt eller oförändradt skick antagit ett regeringens förslag, kommer det under behandling i första kammaren, och denna har då att »en bloc» antaga eller förkasta det. Så äfven i fråga om statens inkomster och utgifter. Hvarje år måste regeringen framlägga förslag till budget. I en särskild lag anvisas de inkomster, som äro afsedda till täckning af utgifterna. Men det är icke som i Belgien, att skatterna påläggas för ett år i sänder. De äro tvärtom ordnade genom *stående lagar*. Dessa kunna icke ändras eller upphävas genom ensidigt beslut af någondera kammaren. Skulle den lag, hvarigenom inkomsterna anvisas till utgifterna, af ett eller annat skäl icke komma till stånd, eller skulle en inkomst däri icke vara upptagen, upphörde därför icke medborgarnes skattskyldighet eller regeringens rätt att uppbära skatterna, men de fingo ej af regeringen användas till bestridande af utgifterna.

Den *preussiska* författningen föreskrifver, att alla statens inkomster och utgifter skola för hvarje år upptagas å budgeten, hvilken årligen bestämmas genom lag. Skatterna äro i allmänhet reglerade genom särskilda och för obestämd tid gifna lagar och få icke utkrävas, såvida de icke blifvit bekräftade genom budgetens antagande. Budgetförslaget såväl som öfriga finansiella lagförslag skola först föreläggas representanthuset, och det förra måste af herrehuset oförändradt antagas eller förkastas. Denna inskränkning i herrehusets befogenheter gäller emellertid icke i fråga om andra finansiella lagförslag, t. ex. skattelagar; *komma de båda husen härvidlag icke öfverens, förblir allt vid det gamla.*

Den *franska* budgeten antages hvarje år i form af lag, och innan den kommit till stånd, få hvarken skatter utkrävas eller utgifter göras.

Skatterna ordnas vanligen genom speciallagar, men bemyndigandet att uppbära dem lämnas i regel genom budgetlagen. För finanslagars godkännande erfordras *sammanstående beslut af båda kamrarna*, men

förslagen skola först behandlas af deputeradekammaren. Senaten äger rätt att föreslå ändringar i deputeradekammarens beslut, och dessa ändringsförslag blifva ofta af deputeradekammaren godkända.

I *Österrike* har man i väsentliga delar efterbildat den belgiska budgeträtten. Det österrikiska herrehuset intager dock en starkare ställning än den belgiska senaten. För undvikande af konflikter mellan de båda kamrarna finnes stadgadt, att, *därest de icke kunna enas angående enstaka budgetposter, den mindre siffran skall blifva gällande.*

I *Italien* åter äro kamrarna mera likställda. Visserligen skola finansiella lagförslag där först framläggas i deputeradekammaren, men senaten har rätt att göra hvilka ändringar däri, som den kan finna lämpliga. Och skattelagarne äro ej årliga, utan äga bestånd, tills de *genom samstämmande beslut af båda kamrarna samt konungen* förändras.

I *Nordamerikas Förenade stater* äro de båda kamrarna i det hela likställda med hänsyn till finansfrågor. Någon enhetlig budgetlag finnes icke, utan bestämmas såväl inkomsterna som utgifterna genom flera särskilda lagar. Författningen föreskrifver, att alla förslag till förhöjande af statsinkomsterna skola väckas i representanternas hus, men att senaten kan föreslå eller medverka genom ändringar och tillägg såsom vid andra förslag. En praxis lika gammal som konstitutionen har emellertid gifvit representanternas hus rätt att först behandla äfven utgiftslagar. Den *senaten* i dessa frågor tillkommande ändringsrätten begagnas i stor utsträckning och *i verkligheten är det denna del af kongressen, som har det öfvervägande inflytandet i finansiella frågor.*

*Allmänna
synpunkter.*

Att den gemensamma voteringen är en lyckligt funnen form för genomförandet af en ordnad statsreglering, torde näppeligen kunna bestridas. En snart halfsekellång erfarenhet gifver en tydlig bekräftelse härpå. Men om man än måste gifva sitt erkännande åt detta instituts lämplighet när det gäller statsutgifter och därmed sammanhängande ärenden, så måste dock omdömet blifva något annorlunda, när fråga är om den gemensamma omröstningens användande i och för åstadkommande af beslut i skattefrågor. På detta område kan denna form för åvägbringandet af ett riksdagsbeslut numera icke anses vara i allo tillfredsställande. Till följd af de många och genomgripande förändringar vårt skatteväsen undergått efter det nya representationsskicket *införande har den gemensamma voteringen fått en betydligt utsträckt användning, i det att den kommit att*

tillämpas på förhållanden, som af grundlagstiftarne vid institutets införande icke varit förutsedda. De viktigaste af de ordinarie skatterna, hvilka icke kunde rubbas utan båda kamrarnas samstämmande beslut, hafva efter hand blifvit upphäfdade och ersatta genom en väsentligt ökad bevilling; och en ny skatteprincip, den så kallade progressiva skattemetoden, har i samband med antagandet af inkomstskatten och arfsskatten blifvit i vårt skattesystem införd. Genom denna omläggning af vårt skatteväsen har den gemensamma omröstningen i och för skatternas bestämmande fått en helt annan och större betydelse än fallet var, då den hos oss först infördes.

Denna den gemensamma voteringens ökade betydelse framträder särskildt, då fråga är om skatters uttagande efter den progressiva metoden. Som bekant afser denna skattemetod att på ett mera effektivt sätt, än som med användandet af det proportionella beskattningssättet är möjligt, träffa den verkliga skatteförmågan. Då emellertid objektiva grunder saknas för att väga den enes skatteförmåga i förhållande till den andres, måste skattens fördelning städse blifva en mycket svår och mycket grannlaga uppgift. I och med öfvergifvandet af lika beskattning å all slags inkomst och antagandet af progression i beskattningen står man nämligen inför en mängd frågor, som kunna afgöras på många olika sätt och som på grund af sin invecklade och svårlösta beskaffenhet kräfvat en ingående och omsorgsfull pröfning. Utgår man från att inkomst af förmögenhet bör beskattas högre än inkomst af arbete, har man sålunda att afgöra i huru mycket högre grad man har att belasta den förra, liksom ock huruvida visst slag af förmögenhet skall beskattas lägre än annan förmögenhet. Vidare har man att vid denna skattemetod bestämma, huruvida progressionen skall göras lindrig eller stark. Den kan bestämmas så, att den knappt skiljer sig från den proportionella beskattningen, men den kan ock sättas så hög, att större delen af inkomsten åtgår till skatten. Lagstiftaren har därför att fastställa progressionsskalan och bestämma, vid hvilken procentsats progressionen skall upphöra. Vidare skall bestämmas om skattefrihet för existensminimum och skatteafdrag för den ringare inkomsten. Härtill komma en hel del andra frågor, såsom då särskild förmögenhetsskatt införes vid sidan af inkomstskatt, om det förhållande, i hvilket dessa skatter skola stå till hvarandra, om rätten till afdrag för räntor och omkostnader m. m.

Jämväl ur en annan synpunkt är det emellertid af största vikt, att skattefrågor af denna art underkastas en särskildt noggrann och allsidig pröfning. Den progressiva skatteformen är onekligen af den natur, att

en mera ensidig tillämpning af densamma lätt nog kan lända såväl den enskilde som samhället i dess helhet till afsevärd skada. Den enskilde löper fara, att hans inkomster genom en oriktigt afvägd progressiv skatt blifva högre beskattade än som motsvarar hans bärkraft; och för samhället, hvars ekonomiska styrka gifvetvis ytterst beror af de särskilda samhällsmedlemmarnas välstånd, är denna skatts ändamålsenliga anpassning af betydelse i så måtto, att landets näringar, dess handel och industri vid en ojämn eller för stark beskattning af inkomsten däraf lida men eller i sin utveckling hämmas. Då det är nödvändigt, att Riksdagen vid utöfvandet af beskattningsrätten tager hänsyn till alla berättigade intressen och tillser, att skattebördan rättvist fördelas, måste det uppenbarligen vara af största vikt, att afgörandet af ifrågakarande principiella och djupt ingripande skattespörsmål sker under former, som lämna trygghet för att de få en allsidig pröfning och blifva bedömda med noggrann förtänksamhet. *En sådan trygghet kan emellertid icke vinnas, därest icke för Riksdagens beslut i dessa frågor påfordras samstämmighet mellan kammarna.* Får afgörandet ske genom gemensam omröstning, ligger nämligen den faran nära till hands, att partier såväl inom hvardera kammaren som inom Riksdagen i dess helhet, under tider, då meningsskiljaktigheter i förevarande frågor med större styrka än eljest göra sig gällande, komma att till skada för enskilde eller det allmänna vid den samfällda voteringen drifva sin vilja igenom. Dessutom visa tydliga tecken att de i och för sig berättigade sträfvandena att förlägga de direkta skattebördorna till största delen på de förmögnaste klasserna tendera till att genomföra dessa principer längre än som öfverensstämmar med rättvisa och billighet. Särskildt gör sig denna tendens gällande bland representanterna för den socialistiska samhällsåskådningen, hvilken ju riktar sig emot den privata äganderätten till fast egendom och därför konsekvent måste arbeta på att genom hård beskattning af fastighet tillföra staten så stor del af egendomens afkastning som möjligt.

Med hänsyn till den stora vikten af att skattefrågor inom representationen få en sådan behandling, att genomgripande förändringar ej kunna ensidigt genomföras af en för tillfället öfvermäktig samhällsklass, är det tydligt, att mera betryggande former för åstadkommande af beslut i förevarande synnerligen svåra och grannliga skattefrågor, än den gemensamma voteringen innebär, äro af behovet påkallade. Vid mer än ett tillfälle hafva också förslag i sådant syfte blifvit inom Riksdagen framlagda, ehuru de icke ledt till något resultat.

Redan vid behandlingen af Kungl. Maj:ts till 1902 års Riksdag af-låtna proposition angående inkomstskatt framhöll sålunda bevillnings-utskottet, att de viktigaste grunderna för denna skatt borde undandragas de gemensamma voteringarna. Första kammaren beslöt också för sin del, att i Riksdagens skrifvelse till Kungl. Maj:t borde ingå följande uttalande: »Till de af Riksdagen hittills gjorda erinringar rörande förslagets inne-håll och skattens anordnande kan läggas ännu en anmärkning, som gäller förslagets konstitutionella form. Det är naturligt, att en inkomstskatt, hvilken efter skilda grunder och i olika hög grad beskattar olika inkomst-arter, måste föranleda många och starka meningsstrider. Önskvärdt vore därför, att sagda grunder, äfvensom den därmed sammanhängande pro-gressionsskalan, vunne större fasthet, än den för afgörande af bevillnings-frågor stadgade ordning lämnar. Riksdagen vill alltså såsom sin mening uttala, att Kungl. Maj:t måtte förelägga en kommande Riksdag förslag till sådan ändring i regeringsformen och riksdagsordningen, att de all-männa grunderna för taxering af inkomst enligt en inkomstskatteförord-ning icke måtte kunna ändras i annan ordning än genom båda kamrarnas samstämmiga beslut, under det att Riksdagen förbehålles att inom de på sådant sätt angifna gränser, enligt de regler, som gälla för bevillningens reglerande, bestämma skattebelopp och lämna öfriga föreskrifter». Som Andra kammaren icke biträdde detta medkammarens uttalande, föranledde emellertid icke bevillningsutskottets ofvannämnda yttrande något Riks-dagens beslut.

Under de närmast följande åren bragtes frågan på tal i åtskilliga *Motioner vid* inom Riksdagen afgifna motioner. Vid *1904 års Riksdag* väcktes sålunda *senare riks-* af herrar G. F. Östberg och Hugo Tamm inom Första kammaren en *dag.* motion (nr 54), däruti motionärerna — under framhållande hufvudsakligen af hvad ofvan anförts rörande olämpligheten af den nuvarande anordningen för fattande af beslut i skattefrågor af här ifrågavarande art — hemställde om sådan ändring i § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen, att, då fråga vore om en bevillnings utgörande efter progressiv skala eller med olika skattesatser för olika slag af inkomst eller förmögenhet, bägge kamrarnas sammanstämmade beslut skulle erfordras för fastställande eller ändring af bestämmelser rörande skatteskala, förhållande mellan skatte-satser för inkomst eller förmögenhet af olika slag, den procent af inkomst eller förmögenhet, hvartill skatten högst finge uppgå, skattefrihet för

viss inkomst eller förmögenhet samt taxeringsmyndigheternas sammanställning.

Konstitutionsutskottet fann det både principiellt riktigt och praktiskt klokt att vidtaga de af motionärerna föreslagna grundlagsändringarna; och deras genomförande syntes utskottet så mycket mera angeläget, som den progressiva beskattningsprincipen sannolikt komme att i än vidsträcktare omfattning än hittills skett beredas utrymme vid en framtida fullständigare omgestaltning af vårt direkta skatteväsen. Genom den ifrågasatta inskränningen i den gemensamma voteringens användande infördes icke heller någon egentlig nyhet i våra grundlagar. Inskränkningen innebure endast ett fullständigare fasthållande vid den allmänna grundsatsen, att samstämmighet mellan kamrarna erfordrades för åstadkommande af ett Riksdagens beslut, och hade sin naturliga grund däri, att stadgandet om gemensam votering genom Riksdagens åtagande af en på progressiva grunder byggd bevillning kommit att tillämpas på förhållanden, som af grundlagstiftaren vid stadgandets tillkomst icke varit förutsedda. Därvid vore ock att märka, att äfven enligt motionärernas förslag åtskilliga beslut beträffande progressiv beskattning skulle kunna fattas genom gemensam votering, hvartill kommer, att, därest kamrarna stannade i olika beslut angående de från den gemensamma voteringen undandragna frågor, vederbörande utskott ju alltid enligt § 63 riksdagsordningen hade att, före det definitiva beslutets fattande, söka sammanjämka de skilda meningarna. Utskottet, som ansåg, att beslut icke blott om skattefrihet, utan äfven om lindring i skatt, som utgjordes efter progressiv skala, borde undandragas gemensam votering, föreslog därför i sitt öfver motionen afgifna utlåtande nr 4, att till § 71 regeringsformen skulle fogas ett tillägg af innehåll, att, då bevillning för inkomst eller förmögenhet skulle utgöras efter progressiv skala, båda kamrarnas sammanstämmande beslut skulle erfordras i fråga om skatteskala, olika skattesatser för inkomst eller förmögenhet af olika slag, den procent af inkomst eller förmögenhet, hvartill skatten högst finge uppgå, samt skattefrihet eller lindring i skatt för viss inkomst eller förmögenhet.

Mot utskottets förslag reserverade sig åtta ledamöter från Andra kammaren. Under framhållande af att det vore en inom det europeiska statslifvet erkänd grundsats, att den afdelning af riksförsamlingen, som på grund af valsättet och valbarhetsvillkoren stode i närmaste beröring med folket i dess helhet, i verkligheten hade ett större inflytande på skattebevillningen, samt att den Andra kammaren genom den gemensamma om-

röstningen medgifna öfvervikt i afseende på skattebevilningen, hvilken varit af Rikens Ständer år 1865 afsedd, ingalunda af kammaren dittills i någon mån missbrukats, hemställde reservanternas, att motionen icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Vid ärendets behandling i kamrarna den 30 april 1904 bifölls utskottets hemställan utan votering af Första kammaren, men afslogs af Andra kammaren efter omröstning med 133 röster mot 75.

I samband med Kungl. Maj:ts till samma års Riksdag aflåtna proposition i rösträttsfrågan väcktes inom Första kammaren två särskilda motioner i enahanda riktning, nämligen dels af herr Lithander, motionen nr 52, och dels af herr Lundeberg m. fl., motionen nr 60.

Uti sin ifrågavarande motion hemställde herr Lithander om bifall till Kungl. Maj:ts förenämnda proposition under förutsättning, bland annat, att genom lag stadgades, att alla de statens inkomster, som härflöte från direkta skatter, skulle kunna bestämmas endast efter kamrarnas gemensamma beslut.

Herr Lundeberg och medmotionärer åter hemställde, att Riksdagen måtte i samband med öfriga grundlagsändringar rörande utsträckning af valrätten till Riksdagens Andra kammare antaga sådan ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen, att, då fråga vore om bevilnings utgörande efter progressiv skala, eller med olika skattesatser för olika slag af inkomst eller förmögenhet, bägge kamrarnas sammanstående beslut skulle erfordras för fastställande eller ändring af bestämmelser rörande skatteskala, förhållandet mellan skattesatser för inkomst eller förmögenhet af olika slag, den procent af inkomst eller förmögenhet, hvartill skatten högst finge uppgå, skattefrihet för viss inkomst eller förmögenhet.

Uti sitt i rösträttsfrågan afgifna utlåtande, nr 5, yttrade konstitutionsutskottet rörande herr Lithanders motion i förevarande del, att densamma icke syntes böra understödjas, då ett så vidtgående stadgande, som det af honom föreslagna, skulle innebära en väsentlig rubbning af de grunder, på hvilka grundlagens nu gällande föreskrifter om gemensam omröstning hvilade. Genom ett bifall till motionärens hemställan härutinnan skulle en viktig faktor för åstadkommandet af en ordnad statsreglering bortfalla, hvilket otvifvelaktigt komme att för statens finansförvaltning medföra betänkliga konsekvenser. Hvad den af herr Lundeberg m. fl. väckta motionen anginge, funne utskottet det däri framställda förslaget visserligen i och för sig välbetänkt, men funne sig dock icke

öfvertygad om lämpligheten af att detsamma förbundes med rösträttsfrågan. Båda motionerna blefvo därför af utskottet afstyrkta.

Mot utskottets hemställan i hvad den afsåg herr Lundebergs m. fl. motioner reserverade sig fyra ledamöter från Första kammaren under yrkande, att Riksdagen måtte i samband med de af utskottet föreslagna ändrade bestämmelserna om valrätten till Andra kammaren jämväl antaga det i berörda motion framställda förslaget till ändringar i § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen.

Utskottets hemställan blef emellertid af båda kamrarna bifallen.

Vid 1905 års riksdag bragtes frågan om förevarande inskränkning i den gemensamma voteringens användning ånyo på tal inom Riksdagen. Sålunda väckte herr Hugo Tamm inom Första kammaren en motion, nr 33, af enahanda innehåll som den af honom och herr Östberg vid föregående års riksdag afgifna. Därjämte föreslog herr Lithander, likaledes uti en inom Första kammaren väckt motion, nr 31, att ett sådant tillägg skulle göras till § 65 riksdagsordningen, att alla de statens inkomster, som härflöte från direkta skatter, skulle bestämmas endast genom kamrarnas sammanstående beslut.

Uti sitt öfver berörda motioner afgifna utlåtande, nr 5, afstyrkte konstitutionsutskottet herr Lithanders motion, då det där framställda förslaget syntes utskottet icke blott obehöfligt utan äfvan särskildt ur praktisk synpunkt betänkligt. Däremot tillstyrkte utskottet med anledning af herr Tamms motion samma ändring i § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen som utskottet nästföregående år funnit sig böra förorda.

Mot utskottets hemställan i hvad den afsåge herr Tamms motion afgafs jämväl denna gång reservation af åtta ledamöter från Andra kammaren, hvilka under återopande af samma skäl som reservanterna föregående år anfört yrkade, att motionen icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandets behandling i kamrarna den 29 mars 1905 bifölls utskottets förslag af Första kammaren enhälligt och utan debatt, men afslogs däremot af Andra kammaren utan votering.

Vid samma riksdag förelåg äfven en annan motion i samma ämne, väckt inom Andra kammaren af herrar E. Åkerlund och Oskar Nylander. Motionärerna sökte emellertid frågans lösning i en något annan riktning än i de ofvannämnda motionerna ifrågasatts. De föreslogo nämligen, att, då fråga vore om bevillnings utgörande efter progressiv skala eller med olika skattesatser för olika slag af inkomst eller förmögenhet, det vid den

gemensamma omröstningen skulle erfordras, att tre femtedelar af de afgifna rösterna om beslutet sig förenat vid fastställande eller ändring af bestämmelser rörande skatteskala, förhållandet mellan skattesatser för inkomst eller förmögenhet af olika slag, äfvensom jordbrukets beskattning, den procent af inkomst eller förmögenhet, hvartill skatten högst finge uppgå, skattefrihet för viss inkomst eller förmögenhet samt taxeringsmyndigheternas sammansättning. Detta förslag syntes motionärerna hafva det företräde framför öfriga i frågan väckta förslag, att det icke bröte med utan direkt anknöte sig till bestående förhållanden.

Konstitutionsutskottet, som icke ansåg sig böra frångå sin förut uttalade mening, att ifrågavarande med den progressiva skattemetoden sammanhängande spörsmål vore så svårlösta och af så djupt ingripande betydelse med hänsyn till våra ekonomiska samhällsförhållanden, att de borde afgöras allenast genom kamrarnas sammanstämmade beslut, afstyrkte motionen; och blef utskottets hemställan af båda kamrarna utan debatt bifallen.

Jämväl i samband med den vid samma riksdag föreliggande kungl. propositionen i rösträttsfrågan väcktes förslag i förevarande ämne. Sälunda föreslog herr Lundeberg m. fl. uti en inom Första kammaren afgifven motion, nr 32, att Riksdagen måtte, i samband med öfriga grundlagsändringar rörande utsträckning af valrätten till Riksdagens Andra kammare, antaga sådan ändrad lydelse af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen, att från gemensam omröstning undandrogenes beslut rörande skattefrihet eller lindring i skatten för viss inkomst eller förmögenhet samt beträffande åtskilliga frågor angående progressiv beskattning. Motionen blef emellertid jämväl denna gång af konstitutionsutskottet afstyrkt, då utskottet icke ansåg lämpligt att med den ifrågasatta valrättsreformen förbinda andra spörsmål än dem, som med densamma stode i oskiljaktigt samband, och då frågan dessutom vore af den art, att den själfständigt kräfde sin lösning. Utskottets hemställan i denna punkt, mot hvilken tre ledamöter från Första kammaren reserverade sig, blef ock af båda kamrarna bifallen, af Första kammaren med 82 röster mot 59 och af Andra kammaren utan votering.

Vid 1906 års riksdag återkom frågan i samband med den då ifrågasatta rösträttsreformen till Andra kammaren, i det dels herr Lithander uti en inom Första kammaren afgifven motion, nr 31, föreslog, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte, i samband med framläggandet af ett nytt förslag till röst-

rättsutvidgning, jämväl framlägga förslag till sådan ändring i § 65 riksdagsordningen, att alla de statens inkomster, som härflöte från direkta och indirekta skatter, skulle fastställas genom en uppnådd majoritet af minst $\frac{3}{5}$ -delar af samtliga de vid gemensam votering afgifna rösterna; dels herr Lundeberg m. fl. förnyade sin vid föregående års riksdag i ämnet väckta motion, och dels herrar friherre Adelswärd och Hammarskjöld uti en inom Andra kammaren afgifven motion, nr 149, föreslog, att båda kamrarnas sammanstående beslut skulle erfordras i fråga om bestämmelser rörande progressiv inkomstskatt, om höjandet af det bevillningsfria existensminimum och om skattefria afdrag för viss del af upp-taxerad inkomst. Gemensam omröstning skulle dock äga rum i dylika frågor, därest i den kammaren, som afslagit ett sådant förslag, för det samma afgifvits ett antal röster motsvarande minst en fjärdedel af kammarens hela ledamotsantal, och om efter ordinarie nyval till Andra kammaren samma förslag, ånyo upptaget, fortfarande i ena kammaren oförändradt antoges och i den andra uppnådde minst samma minoritet för bifall.

Samtliga de ifrågavarande motionerna blefvo emellertid af konstitutionsutskottet afstyrkta såsom icke stående i något omedelbart samband med rösträttsfrågan; och blef utskottets hemställan jämväl af båda kamrarna bifallen.

Sista gången förevarande fråga var på tal inom representationen var vid 1907 års riksdag, äfven då i samband med rösträttsfrågan. Uti en inom Andra kammaren i rösträttsfrågan afgifven motion, nr 215, upptog nämligen herr Ahlstrand det af herr Lundeberg m. fl. vid de föregående årens riksdagar väckta förslaget. Vidare föreslog friherre Adelswärd, äfvenledes uti en i rösträttsfrågan afgifven motion, enahanda anordning för berörda skattefrågors behandling, som uti den af honom och herr Hammarskjöld vid nästföregående riksdag föreslagna. Uti sitt i rösträttsfrågan afgifna utlåtande yttrade det särskilda utskottet härom, att ehuru utskottet ansåge det synnerligen önskvärdt, att Riksdagens beslut i sådana principiella och i samhällslifvet djupt ingripande beskattningsärenden, hvarom här vore fråga, fattades under mera betryggande former än för närvarande vore fallet, ansåge sig utskottet dock icke böra, i det sammanhang förslagen framkommit, tillstyrka bifall till en grundlagändring i den riktning motionärerna föreslagit. Utskottets afstyrkande hemställan blef ock af båda kamrarna bifallen.

Sådan är i stora drag denna frågas gång inom Riksdagen. Af den lämnade redogörelsen framgår, att starka röster inom Riksdagen höjts för att mera betryggande former vinnas för åstadkommande af beslut i dessa skattespörsmål. Under det att Första kammaren principiellt anslutit sig till de väckta förslagen, har Andra kammaren hittills intagit en afvisande hållning. För högt tänker jag dock om svenska folkets representanter för att ett ögonblick vilja ifrågasätta, att vid förnyad pröfning af denna viktiga sak afgörandet skulle träffas från synpunkten af en maktfråga mellan kamrarna. Och om också, såsom förhållandena numera utvecklats sig, det icke torde förefinnas någon utsikt att få ett förslag om den gemensamma voteriungens inskränkning genomfördt, såvidt inkomstskatten angår, så torde saken däremot ställa sig annorlunda med afseende å sättet för fattande af beslut rörande den af Kungl. Maj:t nu föreslagna nya skattetypen, den progressiva förmögenhetsskatten, uttagen äfven å sådan förmögenhet, som ej lämnar inkomst.

Kammarfattning.

I den af finansministern anförda allmänna motivering i fråga om förmögenhetsskatten uttalas (sid. 147), bland annat, att mätaren af den ökade skatteförmåga, besittningen af en förmögenhet skänkte den skattskyldige, syntes vara än kapitalet och än afkastningen. Undantoges län-der med rena kapitalränteskatter, hade förmögenhetsskatten i allmänhet ordnats såsom en själfständig skatt för sig, utgående efter kapitalets storlek. En sådan skatt vore i regel proportionell.

Kritik af regeringens förslag till förmögenhetsskatt.

En dylik själfständig förmögenhetsskatt anser sig finansministern icke kunna förorda, utan ansluter sig i princip till den andra metoden för förmögenhetsskattens anordnande, nämligen skatt å förmögenhetens afkastning. Hufvudskälet härför anföres vara, att sistnämnda metod syftar till en ordning, hvarigenom största möjliga enhet i den direkta beskattningen vunnas.

Denna enhet anser finansministern nödvändig för att kunna på ett rationellt sätt utnyttja skatteförmågan. Med en själfständig förmögenhetsskatt låte sig detta icke göra. Följden af en sådan skatteordning skulle blott blifva, att skatteförmågan utmättes efter två skilda skatteskalor, nämligen inkomstskattens och förmögenhetsskattens.

Den på grundval af nämnda motivering af finansministern föreslagna anordningen synes emellertid gifva anledning till erinringar. Resultatet af anordningen har nämligen blifvit, att den föreslagna förmögenhetsskatten är endast en formell förmögenhetsskatt, hvars verkliga karaktär är att

vara en öfverbyggnad på inkomstskatten äfven i följande, här nedan närmare angifna hänseende.

Sammankopplingen af förmögenhetsskatten med inkomstskatten medför nämligen bland annat, att den för förmögenhetsskatten föreslagna progressionen icke är ställd enbart i förhållande till förmögenhetens storlek utan i förhållande till den taxerade inkomsten af kapital och arbete. Detta leder exempelvis till den oegentligheten, att en skattskyldig, som har en relativt stor inkomst men endast ett litet kapital, t. ex. en liten fastighet, får erlägga förmögenhetsskatt icke efter den skattefot, hvartill kapitalets storlek ger anledning, utan efter den progressiva skattefot, som föranledes af inkomstens storlek. Två personer ha hvar sin fastighet (eller hvar sitt kapital) till värde af 10,000 kronor. Den enes fastighet drabbas emellertid af högre förmögenhetsskatt, därför att hans taxerade inkomst uppgår till exempelvis 6,000 kronor, under det att den andra ägarens inkomst är endast 5,000 kronor. Nu påpekade förhållande synes jämte annat utgöra talande skäl för att, i stället för att vid skattens beräkning sammankoppla förmögenhetsskatten och inkomstskatten, låta förmögenhetsskatten blifva en verklig förmögenhetsskatt, beroende endast af *förmögenhetens* storlek och ej af den skattskyldiges *inkomst* vare sig af arbete eller af kapital.

Af berörda sammankoppling af de båda skatterna följer ock *det grundväsentliga felet, att beträffande förmögenhetsskattens behandling inom Riksdagen m. m. komma att gälla samma regler som i fråga om inkomstskatten.* De bestämmelser, som röra förmögenhetsskatten, skulle alltså kunna blifva föremål för gemensam votering o. s. v. En eventuell höjning af inkomstskatten skulle automatiskt verka till ökning af förmögenhetsskatten och detta med den för inkomstskatten fastställda progressiva skalans fulla kraft. Såsom jag längre fram skall påvisa, innebär gemensam votering rörande förmögenhetsskatten en annan och större fara än den nu nämnda.

Oafsedt hvilken ställning man intar till frågan, huruvida förmögenhetsskatt öfver hufvud taget bör vara progressiv och icke endast proportionell, synes det vara i hög grad oegentligt, att, då den nu föreslagna skatten drabbar äfven icke-inkomstgifvande förmögenhet, densamma skall utgå efter en för inkomst af arbete och kapital uppgjord progressionsskala. Man behöfver härvid endast tänka på många allmännyttiga företag, t. ex. åtskilliga järnvägar i vårt land, hvilka icke lämna någon afkastning å tillskjutet kapital.

Den nu föreslagna kombinationen af en *allmän* progressiv inkomst-

skatt samt progressiv förmögenhetsskatt torde finnas genomförd endast i tre kantoner i Schweiz. I en af dessa, Baselstadt, äro inkomst- och förmögenhetsskatterna anordnade på ett från hvarandra fristående sätt, så att progressionen vid inkomstskatten beror blott af inkomstens storlek utan att röna inflytande af förmögenhetens storlek, och progressionen vid förmögenhetsskatten förblir likaså oberörd af inkomstens storlek. Ett exempel sålunda att en dylik anordning kan genomföras.

Detta system synes innebära ett mera rationellt utnyttjande af skatteförmågan än det af Kungl. Maj:t nu föreslagna. I sistnämnda förslag är nämligen, såsom förut påvisats, hänsyn icke tagen till den olika skatteförmåga, som dock måste erkännas förefinnas hos de särskilda skatteobjekten, inkomst och förmögenhet, särskildt den icke-inkomstgivande, hvilken väl icke rimligtvis kan anses böra påläggas skatt med progression enligt samma grunder som inkomst. Möjligen kan man med något fog göra gällande att den, som endast i spekulativt syfte t. ex. håller sin tomt obebyggd, bör sitta inne med en viss större skatteförmåga, men detta undantagsförhållande bör icke få bortskymma blicken för de långt vanligare företeelserna, att svårighet möter att få en trygg och god placering för det hopsparade kapitalet eller att förmögenheten i tryckta tider icke kan lämna någon afkastning alls eller en afkastning långt under gängse räntefot. Hvad särskildt fastighet beträffar skulle ju för öfrigt denna ytterligare betungas af den under utarbetning varande värdestegringskatten.

Af det ofvan anförda torde framgå, att den af finansministern önskade enhetliga direkta skatten, »grundad å den af inkomst och förmögenhet beroende skatteförmågan», icke är nödvändig för ernående af det åsyftade målet: en *rationell* tyngre beskattning af den del af *inkomsten*, som kunde betraktas såsom fonderad. Tvärtom synes det rättvisa krafvet på hänsyn till den olika skatteförmågan hos inkomst och olika slag af förmögenhet härvidlag hafva fått vika för — såsom i statsverkspropositionen anföres — »enkelhetens skull», samt för det öfvervägande formella intresset att erhålla en enhetlig direkt skatt.

Principerna böra dock ej på dylikt sätt offras endast därför att utdrag af taxeringslängderna för närvarande få publiceras. Botemedel mot detta missförhållande kunde sökts genom en kungl. proposition om förbud mot offentliggörande af taxeringen till förmögenhetsskatt.

De två i den föreliggande propositionen (sid. 146) anförda exemplen, från Danmark och Preussen, visa ock hurusom förmögenhetsskatten i dessa

länder är anordnad såsom en fristående skatt och med en rent proportionell skattefot. (De för Danmark anförda olika procentsatserna för olika förmögenhet beteckna endast skattelindring för mindre förmögenheter under 30,000 kronor, på enahanda sätt som vid vår inkomstbevilning skattelindring äger rum ända till 1,800 kronors inkomst.)

Jämväl dessa exempel måste väcka betänkligheter mot ett godkännande af en på af Kungl. Maj:t föreslaget sätt anordnad progressiv förmögenhetsskatt.

Och härvid måste man göra ytterligare en invändning, nämligen mot finansministerns uttalande, att det vore *principiellt* riktigt, att förmögenhetsskatten anordnas efter en progressiv metod. Öfvertygande skäl härför synas icke vara anförda i den kungl. propositionen. I utlandets lagstiftning är denna fråga tvärtom mycket omstridd, något som omedelbart framgår af de olika sätt, hvarpå förmögenhetsskatten därstädes är anordnad, nämligen endast i några fall progressiv men eljest proportionell. Betecknande i detta hänseende är att intet större land vågat sig på den nu föreslagna nyheten att jämte en *allmän progressiv inkomstskatt* pålägga *progressiv förmögenhetsskatt*. De förenämnda små schweiziska kantonerna, som genomfört dylik beskattning, synas, oafsedt kantonernas litenhet och ringa folkmängd (omkring 300,000 invånare), på grund af de många där rådande säregna lokala förhållanden icke lämpa sig till mönster uti ifrågasvarande hänseende.

Att frågan ingalunda är så enkel och själfklar, som i den kungl. propositionen göres gällande, påvisas äfven i en uppsats i marshäftet af Ekonomisk tidskrift, författad af en af vårt lands auktoriteter på området professorn D. Davidson. Han framhåller tvärtom, att spörsmålet är mycket djupgående och uttalar därom följande:

»Anledningen till denna villrådighet (mellan progressiv eller proportionell skattefot) sammanhänger med bristfälligheten i motiveringen af förmögenhetsskatten. Teorien har hittills haft mycket svårt att ange denna skattearts *raison d'être*. Med sådana allmänna fraser, som att inkomst af förmögenhet representerar en högre skatteförmåga än inkomst af arbete, kommer man ej långt. Det måste utredas, hvarför och i hvilken grad detta är förhållandet. Äfven socialismen, som gärna skulle se statens beskattningsrätt använd för att öfverflytta all förmögenhet till staten, kan ju såsom stöd för detta sitt syftes förverkligande godkänna nämnda motivering.»

Detta sakkunniga uttalande ställer alltså hela förmögenhetsskattens berättigande under debatt.

Jag öfvergår härmed till en punkt i förslaget, hvilken, särskildt med hänsyn till förmögenhetsskattens anordning såsom progressiv skatt, innebär en mycket viktig princip. Den kungl. propositionen är — dock utan något anfördt bevis för riktigheten däraf — byggd på förutsättningen, att fonderad »inkomst» kan bära en skattebörd, som med en tredjedel öfverskjuter skatten å inkomst af arbete.

Till en början må anmärkas att enligt förslaget äfven förmögenhet, som icke lämnar någon inkomst, utan vidare anses äga samma högre skatteförmåga som fonderad »inkomst».

Den hufvudsakliga anmärkningen riktar sig emellertid däremot, att till följd af för hög afkastningsberäkning berörda utgångspunkt, att förmögenhet och inkomst af förmögenhet har en tredjedel större skatteförmåga än inkomst af arbete, *icke blifvit i förslaget upprätthållen*. Därigenom att all förmögenhet skall beräknas lämna afkastning af 5 %, följer nämligen att för förmögenhet, hvarå verkliga afkastningen understiger 5 %, den antagna högre skatteförmågan kommer att tagas i anspråk med mera än en tredjedel.

Lättast torde detta klargöras genom några exempel, hvilka jag för att skarpare åskådliggöra, tar så enkla som möjligt. En aktie å 1,000 kronor ger 150 kronor i utdelning; dess noterade värde, som skall läggas till grund för beskattningen, är t. ex. 4,000 kronor, hvilket värde för förmögenhetsskattens utgörande beräknas gifva 5 % afkastning = 200 kronor. Tredjedelen däraf upptages till taxering = kronor 66: 67. Hela det till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet blir sålunda kronor 216: 67. Enligt principen om en tredjedels större skatteförmåga borde i det ifrågavarande exemplet det taxerade beloppet stannat vid 200 kronor, hvilket belopp med en tredjedel öfverstiger en inkomst af arbete å 150 kronor.

Man behöfver dock icke såsom i nämnda exempel gå ut ifrån, att beskattningsobjektet har kurs öfver parivärdet. Det anmärkta missförhållandet äger nämligen rum äfven i fråga om tillgångar med endast parivärde, såsom obligationer, inteckningar, belopp inestående i spar- och affärsbanker m. fl. I regel, och hvad beträffar upp- och afskrifningsräkningar alltid, understiger ju bankinrättningarnas inlåningsränta 5 %.

För exempelvis 3,000 kronor, insatta å upp- och afskrifningsräkning, utgör ett års ränteinkomst, beräknad efter 2 1/2 %, kronor 75. I och för

förmögenhetsskatten beräknas emellertid nämnda kapital afkasta kronor 150, hvaraf 50 kronor upptagas till taxering. Hela det taxerade beloppet blir alltså 125 kronor, hvilket betyder, att skatteförmågan skulle å denna ränteinkomst af 75 kronor vara *två* tredjedelar större än om beloppet utgjort inkomst af arbete.

Likartadt blir förhållandet med besparingar inestående t. ex. i postsparbanken (3,6 % ränta) eller placerade i svenska statens obligationer (3,6 % ränta) eller allmänna hypoteksbankens svenska obligationer (till största delen 3 1/2 à 4 % ränta).

I de anförda exemplen äro beloppen så små, att man däraf kunde få föreställning, att ifrågavarande beräkning af för hög afkastning icke skulle mycket betyda.

Ser man däremot på totalsummorna för hela riket af det kapital (oafsedt fast egendom), som sålunda beskattas efter högre afkastning än den verkliga, torde uppfattningen blifva en annan. Uppgift å allt det kapital, som gifver lägre afkastning än 5 %, torde icke kunna erhållas, men jag vill nämna några siffror, hämtade från den officiella statistiken.

I rikets samtliga sparbanker inestodo ³¹ / ₁₂ 1908 kr.	713,551,000: —
» postsparbanken	» » » » 46,422,000: —
» affärsbankerna inestodo ³¹ / ₁₂ 1808:	
å sparkasseräkning.....	» 251,002,000: —
» upp- och afskrifningsräkning.....	» 103,229,000: —
» löpande räkning.....	» 66,846,000: —
» deposition och kapitalräkning	» 973,494,000: —
Enligt propositionen (sid. 202) uppgick sammanlagda beloppet af aktiebolags och solidariska bankbolags kapital:	
med ingen vinst (eller förlust) till	» 333,078,000: —
» till och med 4 % vinst.....	» 205,327,000: —
» öfver 4 till och med 5 % vinst	» 110,600,000: —
Allmänna hypoteksbankens svenska obligationer (räntefot 3 1/2 à 4 %) uppgingo ³¹ / ₁₂ 1909 till	» 103,164,000: —
Af svenska statens 3,6 % obligationer beräknas vara inom landet placerade omkring	» 40,000,000. —
	Summa kronor 2,946,713,000: —

Endast dessa siffror uppgå alltså till bortåt 3 miljarder kronor. Till denna kategori höra dessutom, bland annat, alla de miljoner i form af obligationer, inteckningslån m. m., hvilka löpa med lägre ränta än 5 %.

Det är visserligen svårt att draga någon slutsats, huru stor del af nationalförmögenheten skulle, med tillämpning af det kungl. förslaget i denna del, bli föremål för en för hög afkastningsberäkning. Men sammanställas de siffror, jag ofvan anfört, med *dels* totalsumman för hela riket af taxeringsvärdet å fastigheter (enligt 1908 års taxering) 6,865,500,000 kronor *dels* ock det i propositionen (sid. 196) approximerade, beskattning underkastade totala förmögenhetsbeloppet af 6 miljarder kronor, synes det antagande ligga nära till hands, att beträffande en stor del, kanske största delen, af den förmögenhet, som skulle drabbas af förmögenhetsskatt, en genomsnittsberäkning af 5 % afkastning är alldeles för hög. Men redan detta är ju en orättvisa, och den skärpes ännu mer därigenom, att denna för högt beräknade afkastning beskattas progressivt.

Det enda rättvisa synes vara, att den verkliga åtnjutna inkomsten bort läggas till grund för förmögenhetens uppskattning. I hvarje fall borde man, då en genomsnittsafkastning föreslås, tagit hänsyn till de, enligt hvad ofvan visats, verkligen existerande afkastningsförhållandena.

Hvad särskildt fastigheter angår, har man ju i det kungl. förslaget frångått gällande genomsnittsberäkning i fråga om fastighets afkastning. Beträffande inkomstskatten skulle sålunda den verkliga inkomsten af fastighet gälla, men beträffande förmögenhetsskatten skulle en till 5 % beräknad afkastning läggas till grund för beskattningen. Huruvida icke detta kan resultera i, att man ger med ena handen och tar med den andra, är svårt att säga. Frågan synes dock vara värd en undersökning.

Med hänsyn till hvad nu anförts, hvilket icke utgör någon systematisk eller uttömmande kritik, och jämväl andra skäl, som kunna anföras, synes det föreliggande kungl. förslaget till förmögenhetsskatt icke böra godkännas. Ett fortskridande på den direkta beskattningens väg i enlighet med detta förslag är icke öfverensstämmande med den varsamhet, hvaraf hvarje utveckling af nämnda beskattning måste präglas. Vi stå här inför en ny och dessutom ingalunda klar och erkänd beskattningsprincip, genom hvars tillämpning ej mindre redan progressivt beskattade objekt åläggas väsentligt ökad skattetunga, utan äfven helt nya objekt dragas in under samma beskattningsform.

På det allvarligaste måste härvid beaktas, att ett beskattningsområde

Stutor d.

af ofantligt mycket större räckvidd än inkomsten öppnas i och med förmögenhetsskatts införande. Härmed är man nämligen inne på en beskattning af landets sparade kapital, nationalförmögenheten såsom sådan, till stor del bestående af tidigare beskattade inkomster. Det ligger alltså en mycket större fara däri, att förmögenhetsskatten skulle vara föremål för gemensam votering än att inkomstskatten är det. Ty hur långt man än i framtiden skulle vilja drifva inkomstskatten, kan man ju icke komma längre än att pålägga inkomstskatt motsvarande 100 % af inkomsten, det vill säga hela inkomsten för ett år.

Såsom förmögenhetsskatten är anordnad enligt det kungl. förslaget, är det däremot en enkel voteringsfråga att kunna höja denna skatt långt utöfver hvad inkomstskatten sålunda högst kan blifva. Det behöfs ju nämligen endast att besluta att öka den sextiondedel af den uppskattade förmögenheten, som enligt förslaget skall upptagas till taxering, till en trettiondedel, en tiondedel eller hälften af förmögenheten o. s. v. och sålunda i beskattning komma in på områden, dit en inkomstskatt, såsom nyss nämnts, aldrig kan nå. Utan att nödigt skydd skapas, exempelvis genom stadgande af samstämmiga beslut af kamrarna såsom villkor för införande af och ändring rörande förmögenhetsskatt, är vägen lämnad öppen för förmögenhetens »socialisering» eller hvad man vill kalla en dylik indragning till statskassan, hvars rätta namn torde vara eller kunna blifva något annat.

Denna förmögenhetsskattens särställning och egenartade natur att drabba själfva förmögenhetsbeståndsdelarna såsom sådana utan afseende å deras »nyttjbarhet» i ägarens hand (= möjlighet af deras ekonomiska tillgodogörande) ger skatten karaktär mera af en ränta (af rad) till staten, hvilken erlägges för själfva innehafvet af förmögenhetsobjekten, än af en ren skatt såsom uttryck för en verklig skatteförmåga hos ägaren. *Förmögenhetsskatten är därför snarast att jämställa med de gamla grundskatterna.*

Med fasthållande af denna karaktär af ränta bör därför skatten icke växla med växlande statsbehof och sålunda icke betraktas och behandlas såsom en bevillning.

Såsom varande i öfvervägande grad en objektsskatt eller i allt fall med en sådan skatts verkningar, måste förmögenhetsskatten erhålla en större stabilitet än bevillningarna, för att icke verka förryckande på nationens ekonomiska bärkraft. Genom förmögenhetsskatten minskas den icke räntebärande förmögenhetens värde med värdet af det kapital, hvarå

skatten utgör räntan. Denna förlust kastas nu med ett tag öfver nuvarande ägare. Det bör alltså icke förvåna, att man vill mana till varsamhet, då fråga uppstår om införande af beskattning af så djupt ingripande betydelse i våra ekonomiska samhällsförhållanden.

Utan att här uppställa något program, huru en eventuell beskattning af förmögenheten bör ordnas, måste likväl den principiella fordran uppställas, att frågor rörande införande och ändring af förmögenhetsskatt skola kunna afgöras endast genom samstämmade beslut af båda kamrarna.

Detta kraf — såsom ofvan erinrats flera gånger framfördt beträffande inkomstskatten — gör sig nu gällande med ännu större styrka och berättigande.

En förmögenhetsskatt bör på grund af dess ofvan angifna natur icke kunna göras till föremål för gemensam votering af Riksdagens båda kamrar.

På grund af hvad sålunda anförts hemställes,

1:o) att Riksdagen måtte med anledning af Kungl. Maj:ts proposition nr 88 antaga ett förslag till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt så anordnad, att förmögenhetsskatten blir en proportionell och från inkomstskatten skild ordinarie skatt, som således ej kan räknas till bevillning enligt § 60 regeringsformen;

2:o) att, därest yrkandet under 1:o) icke vinner bifall, Riksdagen ville med afslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, i hvad den rör förmögenhetsskatt, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag till förmögenhetsskatt, så anordnad som i punkt 1:o) här ofvan sägs.

Slutligen anhåller jag, att det utskott, till hvilket denna motion kommer att hänvisas, måtte utarbeta och för Riksdagen framlägga ett detaljeradt förslag till förmögenhetsskatt enligt ofvannämnda grunder.

Stockholm den 8 april 1910.

L. Douglas.
